

Monumentnummer*: 531505

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijkmonument
Inschrijving register* 27 september 2013
Kadaster deel/nr 82670/94

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Maarsssen Stichtse Vecht Utrecht

Locatiennaam Locatieomschrijving
Maarsssen Betonnen werken Maarsseveen - De Klop

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Maarsssen D 220

Omschrijving**

Cluster 27. Inlaat-, Dam- en Schutsluis II bij de Nedereindsevaart (sluis van de Polder Buitenweg).

NIEUWE HOLLANDSE WATERLINIE Inleiding

INLAAT-, DAM- en SCHUTSLUIS II BIJ DE NEDEREINDSEVAART (Sluis van de Polder Buitenweg) als essentieel functioneel onderdeel van het inundatiesysteem van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Het verdedigingssysteem van de Nieuwe Hollandse Waterlinie was in de eerste plaats gebaseerd op het gecontroleerd onder water zetten van (grote) terreinoppervlakken. Gecontroleerde inundatie vergde een ingenieus systeem van waterwerken, zoals sluisen, stuwen en kanalen, waarmee het noodzakelijke peil snel en binnen nauwe grenzen gesteld en gehandhaafd kon worden. Er werden vele verschillende typen sluisen toegepast, afhankelijk van de plaats waar ze in het systeem functioneerden. Soms werden reeds bestaande scheepvaart-, uitwaterings- of keersluisen gebruikt, maar ook zijn er vele nieuwe gebouwd of bestaande (sterk) aangepast. Het laatste was het geval bij de Sluis van de Polder Buitenweg.

Aan de Nedereindsevaart bevinden zich nog steeds twee windmolens; bij beide is een kleine schutsluis tot stand gekomen. De zuidwestelijke van de twee behoorde bij Polder Westbroek (onder Maarsseveen) en is bekend als de Nedereindsesluis. Deze sluis is onderdeel van de vaart). De noordoostelijke sluis behoort bij de Polder Buitenweg. Samen vormen de sluisjes een uitzonderlijk ensemble, waarvan de betekenis extra dimensie krijgt door de beide poldermolens.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Het sluisencomplex van de Nedereindsesluis en de Sluis van de Polder Buitenweg ligt aan en in de Nedereindsevaart, die eeuwen geleden werd gegraven om het overtollige water uit de Polder Westbroek te laten wegvloeien naar de Vecht en om vaartuigen te laten passeren. Door inklinking van de bodem en turf en klei steken kwam het maaiveld lager te liggen dan het waterpeil van de Vecht, waardoor een poldermolen nodig werd om de polder te bemalen. Rond 1834 werd de polder gesplitst en is vlakbij de bestaande molen een wipwatermolen gebouwd voor het bemalen van de afgescheiden Polder Buitenweg. Naast de molen ligt het mogelijk eveneens van rond 1834 daterende sluisje. In 1900 is aan de noordzijde van de Nedereindsesluis een gemaaltje gebouwd voor Polder Westbroek dat de molenbemaling (grotendeels) verving.

Omschrijving

INLAAT-, DAM- en SCHUTSLUIS II BIJ DE NEDEREINDSEVAART (Sluis van de Polder Buitenweg) als onderdeel van de Nedereindsevaart, een vaarweg en afwatering voor de ten oosten van de Vecht gelegen veengebieden onder Maarsseveen. De iets lensvormig en met steile, gepleisterde taluds uitgevoerde schutsluis (ca. 20.00 x 3,75 m) dateert in oorsprong vermoedelijk van rond 1834, maar is in het kader van gebruik binnen de Nieuwe Hollandse Waterlinie aangepast om te kunnen dienen als inlaat- en damsluis. De kolkwanden zijn voorzien van ijzeren banden, waarop kleine bolders. Buiten de hoofden schuin oplopende keermuren. In het westelijk hoofd een betonnen kering met schuif, te bedienen met stang. Over het oostelijk hoofd een houten brugje met houten leuning en hekwerk.

Waardering

De INLAAT-, DAM- en SCHUTSLUIS II BIJ DE NEDEREINDSEVAART (Sluis van de Polder Buitenweg) is van algemeen belang vanwege:

* Cultuurhistorische waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie zoals deze is ontworpen door C.R.T. Kraijenhoff en in eerste aanleg vanaf 1815 door hem, Jan Blanken en majoor-ingenieur Willem Offerhaus is gerealiseerd en daarna door anderen gedurende ongeveer 125 jaar is versterkt en verbeterd.

* Architectuurhistorische waarden, in het bijzonder als uiting van gecombineerde civiele en militair-strategische bouwkunde, die gebaseerd is op het systeem van inundatie en accesverdediging (19de eeuw).

Het betreft hier een vermoedelijk van omstreeks 1834 daterende, voor gebruik binnen de Nieuwe Hollandse Waterlinie aangepaste en aan de militair-strategische bouwkunde gerelateerde uiting van historische waterbouwkunde, namelijk een civiele sluis, met als nevenfunctie die van militaire sluis ten dienst van de inundatie.

* Ensemblewaarde en situationele waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie in het algemeen en vanwege de functionele en fysieke samenhang met de overige onderdelen van het complex.

* Het onderdeel is representatief omdat het de toepassing van eerder bestaande sluiswerken in het functioneren van de NHW onderstreept en illustreert.

* Het onderdeel is redelijk gaaf bewaard omdat hoofdvorm en bouwkundige elementen herkenbaar zijn gebleven.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Fort, vesting en -onderdelen

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument